15. 10. 2015

ID: 99303

Totožnost skutku

Při posuzování trestně právní povahy se klade důraz zejména na typ deliktu, především pak na to, zda porušený zájem chráněný zákonem je obecný či partikulární, a v tomto ohledu též na to, zda je daná právní norma adresována všem bez rozdílu, anebo pouze určité skupině lidí. Věc trestněprávní povahy se vyznačuje univerzálností dané normy a represivním účelem uplatnitelné sankce, jež jsou na ni aplikovatelné. V tomto smyslu je zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích normou adresovanou všem občanům, nikoliv pouze omezené skupině se zvláštním postavením, když i uložené sankce mají zjevně represivní povahu. Rozhodnutí o přestupcích podle tohoto zákona jsou tak ve smyslu Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod věcmi trestními.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 8 Tdo 575/2015 ze dne 24.6.2015)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v neveřejném zasedání o dovolání obviněného F. S. proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 12. 11. 2014, sp. zn. 12 To 471/2013, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Okresního soudu v Příbrami pod sp. zn. 1 T 119/2012, tak, že podle § 265k odst. 1 tr. ř. se zrušuje rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 12. 11. 2014, sp. zn. 12 To 471/2013. Podle § 265k odst. 2 tr. ř. se zrušují další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 11 odst. 1 písm. j) tr. ř. se zastavuje trestní stíhání obviněného F. S. pro skutek spočívající v tom, že v přesně nezjištěné době v měsíci dubnu či květnu 2012 v místnosti kuchyňky ve firmě E., s. r. o., se sídlem P., ulice U L., kam vstoupil za poškozenou Š. V., v úmyslu ukojit své sexuální nutkání, v době, kdy tato stála u kuchyňské linky a myla nádobí, zavřel za sebou dveře, k této zezadu přistoupil a přitiskl ji úmyslně svým tělem ke kuchyňské lince, objal ji a následně ji osahával na prsou, která hnětl, dále ji osahával přes oblečení na genitáliích, přičemž poškozená se jej snažila odstrkovat rukama, vykroutit se mu ze sevření a opakovaně mu sdělila, že si toto nepřeje, neboť tak stanoví vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána.

Z odůvodnění:

Rozsudkem Okresního soudu v Příbrami ze dne 17. 9. 2013, sp. zn. 1 T 119/2012, byl obviněný F. S. uznán vinným přečinem znásilnění podle § 185 odst. 1 tr. zákoníku, za který byl odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání šesti měsíců, jehož výkon byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání čtrnácti měsíců. Podle § 82 odst. 2 tr. zákoníku mu byla uložena povinnost během zkušební doby podle svých sil nahradit poškozené způsobenou škodu, resp. nemajetkovou újmu. Poškozená byla s nárokem na náhradu škody odkázána na řízení ve věcech občanskoprávních.

Krajský soud v Praze jako soud odvolací z podnětu odvolání obviněného rozsudkem ze dne 12. 11. 2014, sp. zn. 12 To 471/2013, podle § 258 odst. 1 písm. b) tr. ř. zrušil shora citovaný rozsudek soudu prvního stupně v celém rozsahu a podle § 259 odst. 3 písm. a), b) tr. ř. znovu rozhodl tak, že obviněného uznal vinným přečinem znásilnění podle § 185 odst. 1 tr. zákoníku na podkladě skutku popsaného tak, že v přesně nezjištěné době v měsíci dubnu či květnu 2012 v místnosti kuchyňky ve firmě E., s. r. o., se sídlem P., ulice U L., kam vstoupil za poškozenou Š. V., v úmyslu ukojit své sexuální nutkání, v době, kdy tato stála u kuchyňské linky a myla nádobí, zavřel za sebou dveře, k této zezadu přistoupil a přitiskl ji úmyslně svým tělem ke kuchyňské lince, objal ji a následně ji

osahával na prsou, která hnětl, dále ji osahával přes oblečení na genitáliích, přičemž poškozená se jej snažila odstrkovat rukama, vykroutit se mu ze sevření a opakovaně mu sdělila, že si toto nepřeje.

Obviněnému za tento přečin uložil podle § 185 odst. 1 tr. zákoníku trest odnětí svobody v trvání šesti měsíců, jehož výkon podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložil na zkušební dobu v trvání dvanácti měsíců. Poškozenou s nárokem na náhradu škody odkázal na řízení ve věcech občanskoprávních.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal obviněný prostřednictvím obhájkyně dovolání z důvodů podle § 265b odst. 1 písm. e), g) tr. ř. Namítal jednak, že trestní stíhání proti němu vedené bylo nepřípustné pro překážku věci rozhodnuté, a jednak, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. K prvnímu nedostatku poukázal na průběh řízení s důrazem na to, že dovoláním napadené rozhodnutí, které je v pořadí třetím, bylo vydáno až v návaznosti na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 7. 2014, sp. zn. 8 Tdo 775/2014, jímž bylo zrušeno předchozí rozhodnutí odvolacího soudu, jímž byla trestní věc obviněného postoupena městskému úřadu, a odvolacímu soudu bylo uloženo věc znovu projednat. Před tím, než Nejvyšší soud rozhodl, však bylo rozhodnuto příkazem Městského úřadu v Příbrami ze dne 8. 4. 2014, sp. zn. MeUPB 31494/2014, které nabylo právní moci dne 10. 5. 2014, a obviněný byl potrestán za přestupek proti občanskému soužití podle § 49 odst. 1 písm. c) zákona č. 200/1990, o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů (dále „zákon č. 200/1990 Sb.“) a byla mu uložena pokuta v přestupkovém řízení. Podle obviněného toto rozhodnutí vytvořilo „překážku věci rozhodnuté“. Obviněný poukázal zejména na čl. 4 odst. 1 Protokolu č. 7 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (sdělení č. 209/1992 Sb.) [dále „Úmluva“], podle něhož nikdo nemůže být stíhán nebo potrestán v trestním řízení podléhajícím pravomoci téhož státu za trestný čin, za který byl odsouzen konečným rozsudkem. Zmínil i judikaturu Evropského soudu pro lidská práva (dále „ESLP“), především rozsudek ve věci S. Z. versus R., který zásadně vyjadřuje nutnost vyvarovat se opakování trestního řízení, které již bylo jednou uzavřeno „konečným rozhodnutím ve věci“. Obviněný poukázal i na judikaturu Nejvyššího soudu, z níž považoval za podstatné názory vyslovené ve věcech sp. zn. 5 Tdo 1399/2007, 8 Tdo 167/2010 či 3 Tdo 1053/2010, zabývající se též otázkou rei iudicatae či ne bis in idem.

Obviněný v kontextu s těmito rozhodnutími zdůraznil kritéria aplikace zásady ne bis in idem ve spojení s vymezením totožnosti skutku jako neoddělitelného časového a místního spojení relevantních skutkových okolností týkajících se téhož obviněného, při jejichž existenci je třeba vyvodit závěr o nepřípustnosti trestního stíhání podle § 11 odst. 1 písm. j) tr. ř. V kontextu s těmito výhradami považoval za vadné dovoláním napadené rozhodnutí odvolacího soudu, který nebral stejné námitky v úvahu a k obhajobě obviněného nepřihlédl proto, že dospěl k názoru, že v přestupkovém řízení sice bylo rozhodnuto v dané věci, ale popis skutku, jímž byl obviněný uznán vinným za spáchaný přestupek, odpovídá pouze částečně popisu skutku, jímž byl obviněný uznán vinným napadeným rozsudkem, neboť v přestupkové věci je popsáno jednání jen částečně, nikoliv to, které tvoří znaky skutkové podstaty předmětného přečinu, jak tomu je u trestního postihu. Takový závěr obviněný považoval za nekorespondující se zásadou ne bis in idem, a vyjádřil, že odvolací soud jen zdůraznil snahu zpochybnit totožnost skutku, aniž by bral ohled na podstatu činu, v němž byl shledán přestupek, který byl vymezen hrubým jednáním, že poškozené v sídle firmy E. „sáhl na prsa a hýždě“. Toto jednání vykazuje jak časovou i místní shodu s tím, jaký skutek odvolací soud správnímu orgánu postoupil a jak o něm bylo rozhodnuto i v nyní dovoláním napadeném rozsudku. Obviněný vyjádřil předsvědčení, že pokud Městský úřad v Příbrami jako správní orgán projednal věc mu postoupenou odvolacím soudem, tak z logiky věci se nemohlo jednat o dva odlišné skutky, ale o totéž jednání, které je předmětem stávajícího trestního řízení. Správní sankce měla trestní povahu, a tudíž rozhodnutí přestupkové komise v posuzované věci založilo překážku ne bis in idem, v jejímž důsledku následně vedené trestní řízení mělo být zastaveno již Nejvyšším soudem dne 2. 7. 2014, nejpozději

však soudem odvolacím dne 12. 12. 2014.

V další části dovolání obviněný vyslovil nesouhlas s použitou právní kvalifikací skutku, a s odkazem na svá již dříve ve věci učiněná tvrzení setrval na tom, že se nedopustil jakéhokoli trestněprávně postižitelného jednání. Soudům vytkl, že ani přes opakovaná doplnění dokazování neobjasnily všechny skutečnosti, a že svědecké výpovědi hodnotily pouze formálně, aniž by je zasadily do kontextu událostí a okolností provázejících daný případ. Zcela opomenuly svědectví ve prospěch obviněného, zejména pokud jde o chování a dvojsmyslnou mluvu poškozené, jakož i výpověď svědkyně H. V. dotvrzující, že poškozená nelibě nesla výtky, které byly na její nekvalitní práci ze strany obviněného vznášeny. Soudy řádně neposoudily ani klíčovou roli manžela poškozené, který tuto přiměl věc nahlásit policii. Zhoršení psychického stavu poškozené mohlo být důsledkem nikoliv chování ze strany obviněného, ale toho, že se o nevhodném jednání poškozené dověděl její manžel. Na základě provedených svědeckých výpovědí soudy vyvodily nesprávné skutkové závěry a vadně uzavřely, že nešlo jen o nesprávné chování, nýbrž že čin dosáhl intenzity a společenské škodlivosti naplňující znaky skutkové podstaty přečinu podle § 185 odst. 1 tr. zákoníku, aniž by shledaly nutnost užít zásady ultima ratio.

Z takto rozvedených důvodů obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud napadený rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 12. 11. 2014, sp. zn. 12 To 471/2013, zrušil a sám aby trestní stíhání obviněného zastavil.

K podanému dovolání se v souladu s § 265h odst. 2 tr. ř. vyjádřil státní zástupce působící u Nejvyššího státního zastupitelství, jenž námitku obviněný rozvedenou v dovolání ve vztahu k důvodu podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř. považoval za nedůvodnou a odkázal na názor odvolacího soudu na straně 7 odůvodnění napadeného rozsudku. Podle něho popis skutku, kterým byl obviněný uznán vinným v přestupkovém řízení, sice částečně odpovídá popisu skutku obsaženému v odsuzujícím rozsudku, avšak přes toto částečné prolnutí v něm není obsažen popis jednání, které tvoří znaky skutkové podstaty přečinu znásilnění podle § 185 odst. 1 tr. zákoníku, a to popis násilí a další vyjádření toho, že jednání obviněného bylo motivováno sexuálně. V souladu se stanoviskem krajského soudu má i státní zástupce za to, že v rozhodnutí správního úřadu zachycený skutek, ač vykazuje se skutkem pojatým do napadeného rozsudku odvolacího soudu jistou souvislost a částečně se s ním překrývá, není skutkem totožným. Z tohoto důvodu považoval za podstatné, že věc, za kterou byl obviněný potrestán správním úřadem, je věcí odlišnou od trestní věci, protože nevykazuje znaky přečinu znásilnění podle § 185 odst. 1 tr. zákoníku, pro který byl obviněný odsouzen napadeným rozsudkem krajského soudu.

Státní zástupce argumenty obviněného vztahující se k dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. nepovažoval za podřaditelné pod uplatněný (ani jiný) dovolací důvod, neboť se nejednalo o námitky, které by směřovaly vůči nesprávnému právnímu posouzení skutku nebo jinému nesprávnému hmotně právnímu posouzení, jak obviněným označený důvod dovolání stanoví, ale šlo o výhrady proti skutkovým zjištěním soudu. Protože ze spisového materiálu nedovodil ani existenci extrémního nesouladu mezi provedenými skutkovými zjištěními a právním posouzením věci, navrhl dovolání obviněného odmítnout podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. jako zjevně neopodstatněné.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) po zjištění, že dovolání obviněného je přípustné podle § 265a odst. 1, 2 písm. a) tr. ř., bylo podáno osobou oprávněnou podle § 265d odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř., v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.), shledal, že dovolání netrpí vadami, pro které by je mohl odmítnout, a proto přezkoumal podle § 265i odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost těch výroků rozhodnutí, proti nimž bylo dovolání podáno, v rozsahu a z důvodů uvedených v dovolání, jakož i řízení napadené části rozhodnutí předcházející, a dospěl k závěru, že napadené rozhodnutí z důvodů, jak jsou podány v dovolání, nemůže obstát.

Dovolání obviněného je opřené jednak o důvod podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř., jímž je namítána nepřípustnost trestního stíhání pro překážku věci rozhodnuté, a jednak o důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., jímž je vytýkána nesprávnost zjištěné skutkové okolnosti promítající se ve vadném výroku o vině.

Nejvyšší soud nejprve přezkoumával výhrady obviněným soustředěné k důvodu § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř., protože směřují proti procesní stránce věci spočívající v přípustnosti trestního stíhání jako základní otázce možnosti vést trestní stíhání proti obviněnému, a proto důvodnost této výhrady zkoumal jako první.

Podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř. lze dovolání podat, jestliže proti obviněnému bylo vedeno trestní stíhání, ačkoliv bylo podle zákona nepřípustné. Nepřípustnost trestního stíhání z uvedeného důvodů obviněný spatřoval v tom, že rozhodnutím Městského úřadu v Příbrami, právního odboru, oddělení přestupků, ze dne 8. 4. 2014, sp. zn. MeUPB 31494/2014, byl potrestán za přestupek proti občanskému soužití podle § 49 odst. 1 písm. c) zákona č. 200/1990 Sb., pokutou ve výši 1.000 Kč a že toto rozhodnutí vytvořilo překážku věci rozhodnuté (ne bis in idem), a proto odvolací soud nemohl nyní dovoláním napadeným rozhodnutím obviněného uznat vinným přečinem uvedeným v přezkoumávaném rozsudku, neboť se již jednalo o druhé odsouzení za tentýž skutek.

Nejvyšší soud k těmto výhradám považuje za nutné pro jejich důsledné přezkoumání podle obsahu spisu zrekapitulovat průběh dosavadního řízení.

Okresní soud v Příbrami na základě návrhu na potrestání Okresního státního zástupce v Příbrami rozsudkem ze dne 17. 9. 2013, sp. zn. 1 T 119/2012, obviněného uznal vinným skutkem spočívajícím v tom, že v přesně nezjištěné době v měsíci dubnu či květnu 2012 v místnosti kuchyňky ve firmě E. E. na adrese U L. v P., kam vstoupil za poškozenou Š. V., v úmyslu ukojit své sexuální nutkání, v době, kdy tato stála u kuchyňské linky a myla nádobí, zavřel za sebou dveře, k této zezadu přistoupil a přitiskl ji úmyslně svým tělem ke kuchyňské lince, objal ji a následně ji osahával na prsou, které hnětl, dále ji osahával přes oblečení na genitáliích, přičemž poškozená se jej snažila odstrkovat rukama, vykroutit se mu ze sevření a opakovaně mu sdělila, že si toto nepřeje, který posoudil jako přečin znásilnění podle § 185 odst. 1 tr. zákoníku, a uložil mu podmíněně odložený trest.

Krajský soud v Praze jako odvolací soud usnesením ze dne 12. 2. 2014, sp. zn. 12 To 471/2013, z podnětu odvolání obviněného podle § 257 odst. 1 písm. b) tr. ř. zrušil uvedený rozsudek soudu prvního stupně a podle § 222 odst. 2 tr. ř. věc obviněného pro stejný skutek postoupil Městskému úřadu v Příbrami k možnému projednání přestupku (č. l. 182 spisu). V poučení tohoto usnesení uvedl, že proti tomuto rozhodnutí lze podat dovolání k Nejvyššímu soudu. Toto usnesení bylo doručeno řádně obviněnému, jeho obhájkyni a státnímu zástupci, z nichž nejpozději toto usnesení obdržel dne 12. 3. 2014 obviněný, což svědčí o tom, že lhůta k podání dovolání uplynula dnem 12. 5. 2014.

Soud prvního stupně, aniž by vyčkal, zda bude dovolání v dovolací lhůtě oprávněnými osobami podáno (§ 265d, § 265e tř. ř.), a tedy ještě před tím, než mohl dovolací soud rozhodnout, již dne 24. 3. 2014 zaslal spisový materiál Městskému úřadu v Příbrami k postupu podle § 222 odst. 1 tr. ř. (č. l. 186 spisu). Městský úřad v Příbrami, právní odbor, oddělení přestupků na základě tohoto postoupení vydal již dne 8. 4. 2014 příkaz sp. zn. MeUPB 31494/2014, jímž rozhodl, že obviněný spáchal přestupek proti občanskému soužití podle § 49 odst. 1 písm. c) zákona č. 200/1990 Sb., který vymezil skutkově tak, že v přesně nezjištěné době v měsíci dubnu či květnu 2012 v místnosti kuchyňky ve firmě E. E., na adrese U L. v P., se dopustil hrubého jednání vůči Š. V., a to sáhnutím na hýždě a prsa – a tedy úmyslně narušil občanské soužití jiným hrubým jednáním. Obviněnému za toto jednání uložil pokutu ve výši 1.000 Kč. Právní moc tohoto rozhodnutí nastala dne 10. 5. 2014 (č. l. 187, 214 spisu), tj. ve stejné době, kdy uplynula i dovolací lhůta k podání dovolání státnímu zástupci.

V zákonné dovolací lhůtě nejvyšší státní zástupce (bez ohledu na proběhlé přestupkové řízení) podal dne 10. 5. 2014 v neprospěch obviněného dovolání, které bylo se spisem Nejvyššímu soudu předloženo dne 10. 6. 2014. Nejvyšší soud, který rozhodoval v intencích § 265i odst. 3 tr. ř., o něm rozhodl dne 2. 7. 2014 (státní zástupce v dovolání okolnost, že věc byla přestupkovým soudem rozhodnuta, nenamítal, a ani obviněný ve svém vyjádření k ní nic nezmínil) usnesením sp. zn. 8 Tdo 775/2014, podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. zrušil usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 12. 2. 2014, sp. zn. 12 To 471/2013, a podle § 265l odst. 1 tr. ř. Krajskému soudu v Praze přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. V tomto rozhodnutí mimo jiné zaujal názor, že v činu, jenž byl obviněnému kladen za vinu, spatřuje naplněné znaky skutkové podstaty přečinu znásilnění, a proto závěr odvolacího soudu o postoupení věci shledal nesprávným.

Krajský soud v Praze na základě takto vysloveného právního názoru nyní dovoláním napadeným rozsudkem ze dne 12. 11. 2014, sp. zn. 12 To 471/2013, obviněného uznal vinným, protože dospěl k závěru o vině obviněného přečinem znásilnění i přesto, že o postoupeném přestupku již bylo rozhodnuto správním orgánem. Po přezkoumání námitky obviněného o překážce ne bis in idem uzavřel, že poté, co provedl důkaz příkazem Městského úřadu v Příbrami ze dne 8. 4. 2014, sp. zn. MeUPB 31494/2014, shledal, že popis skutku, jak je v něm uveden, „…sice odpovídá částečně popisu skutku, jímž byl obviněný uznán vinným v napadeném rozsudku (osahávaní na prsou, když přestupkový orgán na rozdíl od jakýchkoliv v soudním řízení učiněných závěrů hovoří rovněž o osahávaní na hýždích, to však není rozhodující), avšak není v něm obsažen popis jednání, které tvoří znaky skutkové podstaty předmětného přečinu, a to popis násilí, které bylo objektivně zjištěno a ve výroku rozsudku popsáno“. Totožnost srovnávaných jednání podle něho nebyla zachována ani ve vyjádření toho, že „jednání obviněného bylo motivováno sexuálně.“. Z těchto důvodů odvolací soud shledal, i když za totožnou považoval jen část jednání (osahávaní na prsou), s přihlédnutím k závěrům vyjádřeným v jiné věci v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 22. 3. 2006, sp. zn. 4 Tz 183/2005, že se zákonné znaky v daném případě nepřekrývají, a tak, jak je skutek v přestupkovém rozhodnutí popsán, nemá trestní charakter (viz též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 11. 2010, sp. zn. 3 Tdo 1053/2010).

Nejvyšší soud považuje za pochybení soudu prvního stupně, že jednal unáhleně a formalisticky, jestliže na základě rozhodnutí odvolacího soudu ze dne 12. 2. 2014, sp. zn. 12 To 471/2013, jímž byla trestní věc obviněného F. S. podle § 257 odst. 1 písm. b) tr. ř. postoupena přestupkovému orgánu, nedodržel podmínky podle § 265e odst. 1 tr. ř., tzn. nevyčkal, až oprávněným osobám ve věci uplyne dovolací lhůta, ale spisový materiál správnímu orgánu předal ještě dříve, než uvedené lhůty k podání dovolání oprávněným stranám uplynuly, eventuálně nevyčkal rozhodnutí Nejvyššího soudu o dovoláních.

Soud prvního stupně tím, že oprávnění zákonem daná v § 265e tr. ř. nerespektoval, nebral do úvahy, že po dobu, po kterou lze realizovat právo podat dovolání, stále trvá trestní řízení ve smyslu § 12 odst. 10 tr. ř. V důsledku toho stále i v této trestní věci trvalo trestní řízení, které v tomto smyslu bránilo tomu, aby bylo o přestupku rozhodnuto. Současně však i tato okolnost pro vlastní následné přestupkové řízení znamenala, že tato doba (trvání trestního řízení) se nezapočítávala do běhu promlčecí lhůty pro projednání přestupku (srov. § 20 odst. 1, 2 zák. č. 200/1990 Sb., zákona o přestupcích). Uvedené skutečnosti jsou ve svém dopadu významné pro soud prvního stupně, neboť trvání dovolací lhůty, eventuálně podání dovolání, brání v tom, aby mohl předložit – byť pravomocně postoupenou věc – správnímu orgánu dříve, než uplyne lhůta k podání dovolání všem oprávněným osobám, nebo než Nejvyšší soud o dovolání rozhodne. Dovolání obviněného bylo bez ohledu na popsaný nedostatek zaměřeno proti tomu, že odvolací soud v nyní dovoláním napadeném rozhodnutí nesprávně vyřešil otázku dvojího odsouzení (ne bis idem), když neshledal v příkazu Městského úřadu v Příbrami ze dne 8. 4. 2014, sp. zn. MeUPB 31494/2014, překážku, která by vydání nyní napadeného rozhodnutí bránila z důvodu, že se nejedná o totožné skutky. Nejvyšší soud k této

námitce připomíná, že z hlediska trestního práva procesního má vyřešení uvedené otázky ten význam, že v případě, kdy by šlo o jeden skutek, vznikla by na základě pravomocného rozhodnutí přestupkového orgánu překážka věci rozhodnuté v této trestní věci a bylo by nutné toto řízení zastavit. Pokud by se nejednalo o jeden skutek, uvedená překážka by nevznikla a rozhodnutí odvolacího soudu by bylo správné.

Trestní řád neuvádí výslovně, co se rozumí pojmem totožnost skutku, i když „skutek“, jehož se uvedené zásady týkají, jako pojem používá (pouze jej používá v několika ustanoveních např. § 11 odst. 2 tr. ř., § 12 odst. 11 tr. ř., § 12 odst. 12 tr. ř., § 160 odst. 1 tr. ř., 176 odst. 2 tr. ř., § 177 písm. c) tr. ř., § 220 tr. ř. atd.). Vymezení tohoto pojmu je proto ponecháno na teorii hmotného a procesního práva a soudní praxi. Otázku, co tvoří konkrétní skutek v projednávané věci a kdy je totožnost skutku zachována, je nutné zkoumat vždy podle individuálních okolností každé jednotlivé trestní věci, a to na základě již obecněji stanovených hledisek. Totožnost skutku bude zachována za předpokladu, jestliže: a) je úplná shoda alespoň v jednání při rozdílném následku, b) je úplná shoda alespoň v následku při rozdílném jednání, c) jednání nebo následek (nebo obojí) jsou v případech uvedených pod písm. a) a b) alespoň částečně shodné, shoda ovšem musí být v podstatných okolnostech, jimiž se rozumí zejména skutkové okolnosti charakterizující jednání nebo následek.

Je tedy zřejmé, že teorie a praxe nechápe totožnost skutku jen jako naprostou shodu mezi skutkovými okolnostmi popsanými v žalobním návrhu (ve shodě se sdělením obvinění) a výrokem soudu. Postačí shoda mezi podstatnými skutkovými okolnostmi, přičemž soud může a musí přihlížet i k těm změnám skutkového stavu, k nimž došlo při soudním projednávání věci (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 17. července 2002, sp. zn. II. ÚS 143/02, uveřejněno pod č. 21, ve sv. 27 Sb. nál. a usn. ÚS ČR).

K totožnosti skutku, která je zachována i při alespoň částečné shodě v jednání nebo následku (nebo v obojím), pokud je taková shoda v podstatných okolnostech, jimiž se rozumí zejména skutkové okolnosti charakterizující jednání nebo následek z hlediska právní kvalifikace, která přichází v úvahu, se ve stejném smyslu pojetí „činu“ vyjádřil i Evropský soud pro lidská práva v některých svých rozhodnutích, např. (S. Z. proti R., rozsudek velkého senátu, 10. 2. 2009, č. 14939/03).

Skutkem v trestním řízení je souhrn skutkových okolností popsaných v těchto aktech, nikoliv jejich právní posouzení, skutkem se tedy rozumí trestný čin a změna právního posouzení se totožnosti skutku netýká.

Podstata skutku jako pojem hmotněprávní je určována účastí obviněného na určité události popsané v žalobním návrhu, z níž vzešel následek porušující nebo ohrožující společenské zájmy chráněné trestním zákonem (srov. rozhodnutí č. 64/1973 Sb. rozh. tr.). Obecně je možno pouze konstatovat, že skutkem se rozumí určitá událost ve vnějším světě záležející v jednání člověka, která může mít znaky trestného činu či trestných činů anebo nemusí vykazovat znaky žádného trestného činu. Podstatu skutku tedy tvoří jednání pachatele a následek tímto jednáním způsobený, který je relevantní z hlediska trestního práva. Jako skutek je taková událost vymezena v příslušném aktu orgánu činného v trestním řízení.

Pro řešení zmíněných otázek je v projednávané věci též důležitý rozdíl mezi pojmy „skutek“ a „popis skutku“. Skutek je to, co se ve vnějším světě objektivně stalo. Naproti tomu popis skutku je slovní formou, jejímž prostřednictvím se skutek odráží ve vyjadřovacích projevech lidské komunikace. Pro rozhodnutí orgánů činných v trestním řízení je významný samotný skutek, tedy ne jen jeho popis, protože trestní stíhání se vede ohledně skutku, nikoli ohledně jeho popisu. Skutek a jeho popis jsou významné pro právní posouzení, a lze tedy uvést, že soud může v souladu s obžalovací zásadou (§ 2 odst. 8 tr. ř.) rozvedenou v ustanovení § 220 odst. 1 tr. ř. rozhodnout jen o skutku, který je uveden v žalobním návrhu. Podle § 176 odst. 2 tr. ř. může být obžaloba podána jen pro skutek, pro který bylo

zahájeno trestní stíhání podle § 160 tr. ř. (k tomu v podrobnostech srov. například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 1. 2007, sp. zn. 7 Tdo 1480/2006, či ze dne 27. 4. 2011, sp. zn. 8 Tdo 196/2011).

Z hlediska skutku jako pojmu trestního práva procesního i hmotného je nutné též rozlišovat mezi skutkem a trestným činem. Zatímco skutek je chápán jako událost ve vnějším světě vyvolaná činem člověka, jak bylo výše rozvedeno, trestný čin jako pojem hmotněprávní je souhrnem skutečností, které vyčerpávají znaky skutkové podstaty některého trestného činu a podmiňují trestní odpovědnost (srov. i rozhodnutí č. 33/1974 Sb. rozh. tr.). Procesněprávní a hmotněprávní chápání skutku se částečně překrývá, a právě toto prolínání hmotněprávního a procesního pojetí skutku může mít význam též při posuzování otázky, zda vznikla překážka věci rozhodnuté, mimo jiné, i ve smyslu § 11 odst. 1 písm. j) tr. ř., či nikoli. O „týž skutek“ ve smyslu § 11 odst. 1 písm. f) tr. ř. může jít jen tam, kde, i přes částečně rozdílný popis skutku v obou v úvahu přicházejících rozhodnutích, je zároveň zřejmé, že jednání uvedené ve výroku jednoho z rozhodnutí, bylo alespoň částečně nezbytné (kauzální) ke způsobení trestněprávně významného následku obsaženého v druhém rozhodnutí. Není-li tomu tak, nelze dovodit vznik překážky věci rozhodnuté, třebaže popis obou skutků obsahuje určité společné rysy (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 10. 2002, sp. zn. 5 Tdo 494/2002).

Nejvyšší soud se proto v této nyní zkoumané trestní věci předně zabýval tím, že vyjde-li se z již shora citovaného rozsudku velkého senátu ESLP S. Z. proti R., podle kterého článek 4 Protokolu č. 7 musí být chápán tak, že zakazuje stíhání nebo soudní řízení pro druhý „trestný čin“ („offence“/„infraction“) v případě, že je založen na totožných nebo v podstatě stejných skutečnostech („facts“/„faits“). Tento přístup v podstatě odpovídá i chápání totožnosti skutku v českém trestním právu, které je založeno na totožnosti jednání nebo následku z hlediska rozhodných skutkových okolností (srov. rozhodnutí č. 9/1972, č. 64/1973, č. 33/1974, č. 52/1979, č. 1/1996-I. a č. 41/2002-I. Sb. rozh. tr., a dále usnesení Ústavního soudu ze dne 17. 7. 2002, sp. zn. II. ÚS 143/2002, uveřejněné pod č. 21 ve sv. 27 Sb. nál. a usn. ÚS ČR).

Nejvyšší soud se tohoto výkladu přidržel i v nyní projednávané věci při posouzení toho, zda je v obou srovnávaných skutcích (jejich doslovný popis je předložen výše) shoda mezi jednáním a následkem, když pro zachování totožnosti postačí i shoda částečná, jak bylo shora vysvětleno. Bylo tudíž nutné provést s ohledem na konkrétní skutková zjištění srovnání především času a místa spáchání rozebíraných útoků a způsobu, jakým byly skutky spáchány.

Nutné je u srovnávaných činů, tj. toho, který byl popsán v příkazu Městského úřadu v Příbrami, právní odbor, oddělení přestupků ze dne 8. 4. 2014, sp. zn. MeUPB 31494/2014, a toho, jenž je uveden v rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 12. 11. 2014 nutné zdůraznit, že se shodují v časovém určení. Oba byly spáchány v přesně nezjištěné době v měsíci dubnu či květnu 2012. Místem byla u obou místnost kuchyňky ve firmě E. E., na adrese U L. v P. (označení čísla domu se sice neshoduje, ale jde jen o písařskou vadu, která byla zaznamenána Nejvyšším soudem v usnesení sp. zn. 8 Tdo 775/2014, na niž upozornil na straně 9, a kterou odvolací soud v nyní přezkoumávaném rozhodnutí již opravil, na rozdíl od obecního úřadu, který tuto vadu převzal z původně vadného rozhodnutí odvolacího soudu o postoupení věci). Z uvedeného je zřejmé, že dva významné aspekty, místní a časové určení spáchání útoků, jsou ve skutkových větách stanoveny zcela konkrétně a jsou totožné.

Srovnáním způsobu provedení útoku lze shledat, že v popisu přestupkového orgánu, „dopustil se hrubého jednání vůči Š. V., a to sáhnutím na hýždě a prsa – a tedy úmyslně narušil občanské soužití jiným hrubým jednáním“ a odvolacího soudu „v úmyslu ukojit své sexuální nutkání, v době, kdy tato stála u kuchyňské linky a myla nádobí, zavřel za sebou dveře, k této zezadu přistoupil a přitiskl ji úmyslně svým tělem ke kuchyňské lince, objal ji a následně ji osahával na prsou, která hnětl, dále ji osahával přes oblečení na genitáliích, přičemž poškozená se jej snažila odstrkovat rukama, vykroutit

se mu ze sevření a opakovaně mu sdělila, že si toto nepřeje“, je rovněž evidentní shoda, byť nikoliv úplná, leč částečná. Z uvedených jednání popsaných v obou rozhodnutích, je zřejmé, že soud čin obviněného popsal v širších souvislostech tak, aby v něm byly obsaženy znaky trestného činu znásilnění podle § 185 odst. 1 tr. zákoníku, jímž obviněného uznal vinným, kdežto správní orgán toto jednání zúžil na potřebu vyjádření znaků přestupku podle § 49 odst. 1 písm. c) zákona č. 200/1990 Sb., jehož se dopustí ten, kdo „úmyslně naruší občanské soužití vyhrožováním újmou na zdraví, drobným ublížením na zdraví, nepravdivým obviněním z přestupku, schválnostmi nebo jiným hrubým jednáním“.

Porovná-li se však základ či podstata chování obviněného, je v obou popisech stejně doslovně vyjádřena, neboť podle přestupkového orgánu spočívala v „sáhnutí na hýždě a prsa“, zatímco soud uvedl „osahával na prsou, která hnětl“. V těchto popisech je tedy nutné spatřovat pro zachování totožnosti požadovanou částečnou shodu v jednání.

Pokud jde o následek, který z tohoto jednání nastal, ten je rovněž shodný, neboť toto chování obviněného u poškozené vyvolalo nevoli nad nepříjemným a hrubým i neslušným chováním obviněného, kterou správní orgán popsal v odůvodnění svého rozhodnutí (viz č. l. 187 – 188 spisu), což svým obsahem koresponduje s tím, co vyplynulo z trestního řízení, a je rozvedeno především v příslušných pasážích napadených rozhodnutí soudu v této věci, kde je zřejmý zásah do osobní a sexuální integrity poškozené.

I přes zúžený a stručný popis činu přestupkového orgánu tento obsahuje všechny znaky, podle nichž lze totožnost skutku posuzovat (plně koresponduje s požadavky na popis skutku podle § 77 odst. 1 zákona č. 200/1990 Sb.). Za daného skutkového stavu je nepochybné, že oba skutky jsou totožné, neboť jsou shodné vedle časového a místního určení i v části jednání a v následku. Tuto totožnost nemohlo změnit ani to, že soudy v jeho popisu rozvedly širší souvislosti, kdežto přestupkový orgán je vymezil podstatně stručněji, avšak při zachování základního chování a nejhrubšího jednání – v sahání na prsa (srov. přiměřeně rozhodnutí č. č. 9/1972 a č. 52/1979 Sb. rozh. tr.). V přestupkovém řízení správní orgán z činu, jenž mu byl postoupen odvolacím soudem, vypustil část skutkových okolností, jež pro svou právní kvalifikaci nepovažoval za nutnou, aniž by však došlo ke změně podstaty tohoto skutku, která byla určena účastí obviněného na zkoumané události, z níž vzešel následek porušující chráněné společenské vztahy (srov. rozhodnutí č. 64/1973 Sb. rozh. tr.). V projednávané věci je následkem přestupku podle § 49 odst. 1 písm. c) zákona č. 200/1990 Sb. úmyslné narušení občanského soužití hrubým jednáním. U trestného činu znásilnění podle § 185 odst. 1 tr. zákoníku je následkem zákonem předpokládaným omezení práva člověka na svobodné rozhodování o svém pohlavním životě. Pro oba tyto typy deliktního jednání je však rozhodný faktický účinek, které jednání obviněného vyvolalo u poškozené, jež oba hmotněprávní následky, jež jsou, ve faktickém dopadu na poškozenou, bez ohledu na jejich hmotně právní vyjádření v konkrétní skutkové podstatě právní kvalifikace přestupku či přečinu, totožné. Následkem se totiž rozumí porušení individuálního objektu trestného činu v jeho konkrétní podobě, tedy porušení určitého jedinečného vztahu – zájmu, nikoliv určitý typ následku (srov. rozhodnutí č. 1/1996-I.).

Za nesprávný je ze všech uvedených důvodů nutné označit názor učiněný odvolacím soudem, s nímž se ztotožnil i státní zástupce ve svém vyjádření, že nejde o stejný skutek, protože v tom, který vyjádřil přestupkový orgán, není uvedeno vše, co zahrnuje skutek podle odvolacího soudu, zejména při zdůraznění absence znaku násilného jednání a navazujícího pohlavního styku. V takto vyjádřeném názoru se promítla záměna skutku jako pojmu hmotného práva v návaznosti na jeho procesně právní vyjádření v souvislosti se zachováním totožnosti skutku a naplnění formálních znaků skutkové podstaty konkrétního trestného činu rozhodných z hlediska použité právní kvalifikace, což je v rozporu se všemi výše rozvedenými zásadami. Pro posouzení otázky, zda se jedná o týž skutek, není rozhodující právní kvalifikace skutku. Pro určení totožnosti skutku není významné ani to, zda a nakolik se překrývají formální zákonné znaky trestného činu znásilnění podle § 185 odst. 1 tr.

zákoníku a přestupku proti občanskému soužití podle § 49 odst. 1 písm. c) zákona č. 200/1990 Sb. Navíc je třeba zdůraznit, že Městský úřad v Příbrami tuto věc projednal na základě rozhodnutí o postoupení věci soudem (jak bylo vysvětleno výše), což sám tento orgán v předmětném příkazu ze dne 8. 4. 2014 uvedl (srov. č. l. 186 a 187 spisu). Tudíž z logiky tohoto postoupení musel jednat právě o tom skutku, jenž mu byl postoupen.

Ze všech těchto důvodů Nejvyšší soud, když shledal, že oba srovnávané skutky jsou totožné, posuzoval věc z hlediska přípustnosti trestního řízení na základě zásady ne bis in idem vyjadřující právo nebýt souzen či trestán dvakrát za týž čin, jak obviněný výslovně v dovolání namítal. Okolnosti zakládající nepřípustnost trestního stíhání z tohoto důvodu jsou vymezeny v příslušných ustanoveních trestního řádu, v ústavních předpisech a v mezinárodních smlouvách, jimiž je Česká republika vázána. Na projednávanou trestní věc dopadají hlediska vymezená v ustanovení § 11 odst. 1 písm. j) tr. ř., podle něhož je důvodem nepřípustnosti trestního stíhání okolnost, že tak stanoví vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána. Z norem obsažených v mezinárodních smlouvách, jimiž je Česká republika vázána, mají klíčový význam ustanovení čl. 14 odst. 7 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech (publikovaného pod č. 120/1976 Sb.) a čl. 4 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě.

Podle ustanovení čl. 40 odst. 5 Listiny základních práv a svobod nemůže být nikdo trestně stíhán za čin, pro který již byl pravomocně odsouzen nebo zproštěn obžaloby. Prakticky identický je obsah ustanovení § 11 odst. 1 písm. f) tr. ř., který tuto zásadu rozvíjí. Z něho vyplývá, že trestní stíhání nelze zahájit, a bylo-li již zahájeno, nelze v něm pokračovat a musí být zastaveno proti tomu, proti němuž dřívější trestní stíhání pro týž skutek skončilo pravomocným rozsudkem soudu nebo bylo rozhodnutím soudu nebo jiného oprávněného orgánu pravomocně zastaveno, jestliže rozhodnutí nebylo v předepsaném řízení zrušeno. Obě tyto normy – a vedle nich i ustanovení § 11 odst. 1 písm. g) a h) tr. ř. a § 11a tr. ř., která nejsou v tomto kontextu aktuální – vyjadřují pravidlo, že nikdo nesmí být trestně stíhán opětovně pro týž skutek, tedy již zmíněnou zásadu ne bis in idem. Článek 4 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě nestanoví něco jiného než zákon, a proto je třeba vycházet z vnitrostátních ustanovení (viz čl. 10 Ústavy). Obdobně je třeba vyjít z vnitrostátní úpravy i na vztahy přestupek – přestupek, trestný čin – přestupek a přestupek – trestný čin, které řeší ustanovení § 76 odst. 1 písm. g) zákona č. 200/1990. Zbývá se zabývat toliko vztahem přestupek – trestný čin, u něhož vnitrostátní právo překážku ne bis in idem nestanoví. Tento prostor se otvírá vnitrostátnímu přímému použití čl. 4 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě zásadně jen v těch případech, kdy po pravomocném rozhodnutí o přestupku následuje trestní stíhání ohledně téhož činu, který je nově kvalifikován jako trestný čin, zatímco v již skončeném přestupkovém řízení byl kvalifikován jako přestupek.

Na základě těchto kritérií Evropský soud pro lidská práva posoudil jako činy s trestněprávním charakterem podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy též přestupky, a to na základě povahy deliktu. Za trestné činy ve smyslu čl. 6 Úmluvy považoval ve svých rozhodnutích např. přestupky podle ustanovení § 47 odst. 1 písm. a), c) a podle ustanovení § 49 odst. 1 písm. d) zákona č. 200/1990 Sb. (srov. např. rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věcech K. proti S., rozsudek, 2. 9. 1998, č. 27061/95, a L. proti S., rozsudek, 2. 9. 1998, č. 26138/95).

Rovněž Nejvyšší soud již opakovaně k této otázce vydal rozhodnutí, jimiž uvedený režim vyjádřil tak, že „je porušením zásady ne bis in idem ve smyslu čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě, jestliže byl obviněný trestně stíhán a odsouzen pro stejný skutek, který byl jako čin trestněprávní povahy již dříve projednán příslušným správním orgánem v přestupkovém řízení, jež skončilo pravomocným rozhodnutím, kterým byl tento čin obviněného posouzen jako přestupek, pokud ke zrušení tohoto rozhodnutí správního orgánu nedošlo. V takovém případě ustanovení § 11 odst. 1 písm. j) tr. ř. ve spojení s ustanovením čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě činí trestní stíhání nepřípustným“ (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 7. 2004, sp. zn. 11 Tdo 738/2003, publikovaný v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu, roč. 2004, sv. 10, pod č. T 736, srov. též usnesení Nejvyššího soudu ze

dne 30. 7. 2014, sp. zn. 5 Tdo 587/2014 nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2010, sp. zn. 8 Tdo 167/2010). Trestní charakter přestupků byl dovozován z toho, že norma má obecný charakter, obrací se na všechny občany, nikoliv pouze na určitou skupinu se zvláštním statusem, a že uložená pokuta, i přes relativně malou závažnost užité sankce, měla charakter trestu majícího odradit od dalšího spáchání. Při posuzování trestně právní povahy se tedy klade důraz zejména na typ deliktu, především pak na to, zda porušený zájem chráněný zákonem je obecný či partikulární, a v tomto ohledu též na to, zda je daná právní norma adresována všem bez rozdílu, anebo pouze určité skupině lidí. Věc trestněprávní povahy se vyznačuje univerzálností dané normy a represivním účelem uplatnitelné sankce, jež jsou na ni aplikovatelné. V tomto smyslu je zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích normou adresovanou všem občanům, nikoliv pouze omezené skupině se zvláštním postavením, když i uložené sankce mají zjevně represivní povahu. Rozhodnutí o přestupcích podle tohoto zákona jsou tak ve smyslu Úmluvy věcmi trestními (k tomu srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 2. 2006, sp. zn. 5 Tdo 166/2006, či ze dne 12. 12. 2007, sp. zn. 5 Tdo 1399/2007, aj.).

Nejvyšší soud, když v posuzované trestní věci shledal, že oba srovnávané činy jsou totožné, se zřetelem na shora rozvedené názory považoval závěry odvolacího soudu v přezkoumávaném rozhodnutí za nesprávné a neztotožnil se s nimi. Naopak dospěl při zjištěné totožnosti obou skutků k závěru, že Městský úřad v Příbrami, právní odbor, oddělení přestupků příkazem vydaným dne 8. 4. 2014, sp. zn. MeUPB 31494/2014, vytvořil překážku věci rozsouzené, protože obviněného potrestal za tentýž skutek, pro který byl odvolacím soudem později odsouzen. Přezkoumávané rozhodnutí odvolacího soudu, tj. rozsudek ze dne 12. 11. 2014, sp. zn. 12 To 471/2013, bylo již druhým odsouzením za totéž.

Na základě všech výše uvedených důvodů, když Nejvyšší soud shledal, že odvolací soud učinil nesprávný právní závěr a včas trestní stíhání obviněného z důvodu překážky ne bis in idem nezastavil, učinil tak z podnětu přezkoumávaného dovolání Nejvyšší soud, který dovolání obviněného vyhověl a rozhodl tak, že podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 12. 11. 2014, sp. zn. 12 To 471/2013, jakož i další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Sám podle § 11 odst. 1 písm. j) tr. ř. zastavil trestní stíhání obviněného F. S. pro skutek spočívající v jednání, jak je shora uvedeno, jímž byl odvolacím soudem nesprávně uznán vinným.

zdroj: www.nsoud.cz

Právní věta - redakce.

Další články:

- Nemajetková újma, nutná obrana (exkluzivně pro předplatitele)
- Opatrovník (zmocněnec) poškozeného (exkluzivně pro předplatitele)
- Právní styk s cizinou (exkluzivně pro předplatitele)
- Podjatost soudce
- Poškozený (exkluzivně pro předplatitele)
- Odejmutí věci soudci
- Přerušení výkonu trestu odnětí svobody
- Účinné vyšetřování (exkluzivně pro předplatitele)
- Nesprávný úřední postup
- Adhezní řízení
- Poučení o přípustnosti dovolání v trestním řízení (exkluzivně pro předplatitele)